

SMÅLANDS
SKOGS- OCH
TRÄSTRATEGIER

Bokslut 2018 – 2024

Smålands skogs- och trästrategier

Förord

Trästrategin skapades 2011 och Skogsstrategin 2018. Sedan 2018 bedrivs strategiarbetet och styrningen gemensamt för de båda strategierna. De reviderades 2021 men hanteras fortfarande som två strategier kopplade till varandra. Mycket har hänt både inom strategiarbetet, hos intressenterna och i omvärlden sedan 2018. Inför beslut om hur strategiarbetet ska bedrivas efter 2025 behöver vi diskutera fram ett bra och genomtänkt underlag. Vi behöver reflektera över hur vi arbetat hittills och hur vi vill arbeta med skogs- och träfrågor framöver. Den 6:e mars har vi en workshop för att diskutera dessa frågor. Som underlag för interna diskussioner hos intressenterna och inför workshopen har styrgruppen uppdragit åt samordnaren och Region Kronoberg att ta fram strategiska frågor och ett bokslut över hur strategiarbetet bedrivits och styrts, finansierats och vilka resultat som uppnåtts. Bokslutet här är en översiktlig redogörelse för strategiarbetet med exempel på olika insatser. Syftet är både att ge en faktabakgrund och ett underlag för de strategiska diskussionerna på workshopen i mars.

Jönköping och Växjö 4 februari 2025

Ordföranden för Smålands skogs- och trästrategier

Britt-Marie Benzler, Länsstyrelsen i Jönköpings län och Sunny Sandström, Region Kronoberg

Innehållsförteckning

Förord	2
1. Bakgrund.....	4
2. Strategier och handlingsplaner	4
2.1 Strategiernas och det operativa arbetets avgränsning	4
2.2 Nationella skogsprogrammet.....	5
3. Organisering, styrning och delaktighet	6
4. Genomförande	7
4.1 Projekt	7
4.2 Strategiska och operativa insatser	10
4.3 Ej genomförda insatser med utgångspunkt i strategiernas prioriterade områden	10
5. Finansiering.....	11
6. Resultat och effekt.....	11
6.1 Strategiernas påverkan/integrering i intressenternas verksamhet	13
7. Sammanfattande slutdiskussion.....	13
8. Bilagor	15
Bilaga 1 - Projekttabell	15

1. Bakgrund

Regionala myndigheter, utvecklingsansvariga och olika intressenter inom skogs- och träindustrin i Småland har utifrån skilda utgångspunkter sedan 2008 samarbetat för att synliggöra och främja utvecklingen av den trärelaterade industrin i området.

I samband med det varselsamordnaruppdrag som länsstyrelserna då fick i samarbete med regionförbunden enades parterna om att ta fram en strategi för att samordna och prioritera insatser till stöd för träindustrin. Organisationer, myndigheter och företag deltog i utvecklingen av en regional trästrategi och en handlingsplan som presenterades i november 2011. Samtidigt skapade länsstyrelserna och regionförbunden en gemensam finansiering för att starta utvecklingsprojekt i linje med strategin.

Under 2017 togs den småländska skogsstrategin fram genom diskussioner regionalt mellan smålandslänen. Diskussionerna handlade framför allt om en kraftsamling kring den småländska skogen och att stärka dess olika värden. Mot bakgrund av skogens stora betydelse för utvecklingen i Småland påbörjades ett arbete med en regional skogsstrategi - en regional samling kring skogen ur ett utvecklingsperspektiv. Detta arbete drevs genom ett initiativ av landshövdingarna i berörda län, inte utifrån ett uppdrag från regeringen.

Därefter, 2018, har regeringen fattat beslut om ett nationellt skogsprogram för Sverige med visionen: "Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi".

I arbetet med strategier, handlingsplaner och genomförande har flera organisationer i Småland - bl.a. regioner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter, lärosäten, fackliga organisationer och skogsägare - samverkat för att utveckla den skogliga näringen, träindustriella företag och skogens värden.

Både skogsstrategin och trästrategin och dess respektive handlingsplaner har reviderats vid olika tillfällen. Sedan 2018 sker en samordning av arbetet med de båda strategierna eftersom många problemställningar, frågor och behov är gemensamma. Nuvarande strategier och handlingsplaner gäller t.o.m. 2025, vilket aktualiserar behovet av ställningstaganden under 2025 angående det fortsatta arbetet för att utveckla skogs- och tränäringarna.

2. Strategier och handlingsplaner

2.1 Strategiernas och det operativa arbetets avgränsning

Strategierna är långsiktiga övergripande målsättningar. De har ingen tydlig nivå för när målen är uppfyllda utan innehåller uttryck som; öka, stärka, bevara. De kan ses som rubriker för handlingsplanernas preciseringar av insatser. Målen i skogsstrategin ändrades inte vid revideringen 2021 eftersom intressenterna ansåg att de befintliga målen var bra och att det inte var motiverat att göra en omprioritering av mål. Revideringen av skogsstrategins handlingsplan baserades på förslag från intressenterna och workshops för intressenter och intresserade. Underlaget bearbetades av ledningsgruppen till ett slutförslag som antogs av styrgruppen och därefter av regionernas utvecklingsnämnder.

Trästrategin hade en struktur innan revideringen som hade inriktning på kommunikation av småländskt trä och träindustri, konkurrenskraft, FoU, export och ökad sysselsättning. Då

hade trästrategin en handlingsplan med prioriterade aktiviteter och mål men en mer otydlig roll och ansvarsfördelning mellan intressenter och aktörer. Vid revideringen ändrades både mål och handlingsplan i samma format som skogsstrategin och med tydligt utpekande av roller och ansvar. Den nya trästrategin har inriktning på strategisk utveckling av kompetens, affärsutveckling, produkter, produktion och attraktivitet. Revideringen av trästrategin baserades på intervjuer och gruppsamtal med personer från företag, stödsystemet, utbildning och forskning. Resultatet bearbetades därefter på samma sätt som för skogsstrategin av ledningsgruppen. Den nya strategin och handlingsplanen antogs av styrgruppen och beslutades senare av regionernas fullmäktigeförsamlingar.

Strategierna är en produkt av de målområden som intressenterna varit överens om att prioritera. De innehåller därmed inga mål som det fanns oenighet eller konflikt om, vilket underlättat genomförande av strategiernas handlingsplaner. Under åren har styrgruppen prioriterat insatser som haft tillräckligt stöd hos intressenterna. Det fanns inga tydliga begränsningar i strategiarbetets omfattning förutom att papper- och massaindustrin inte inkluderades. Styrgruppen har efterhand tagit ställning till om olika insatsförslag ryms inom strategiarbetet. Så har t.ex. digital infrastruktur inkluderats i skogsstrategins 3.5, vilket ursprungligen avsåg vägar och järnvägar.

Strategiernas handlingsplaner är omfattande med 48 utpekade insatsområden efter revideringen 2021. Strategiarbetet har därför strävat efter att göra insatser som förenar flera insatser i handlingsplanen. Strategiernas intressenter driver egna utvecklingsområden som ligger i linje med strategiernas mål men dessa kan inte ses som produkter av strategisamarbetet och har därför inte tagits med i detta bokslut.

2.2 Nationella skogsprogrammet

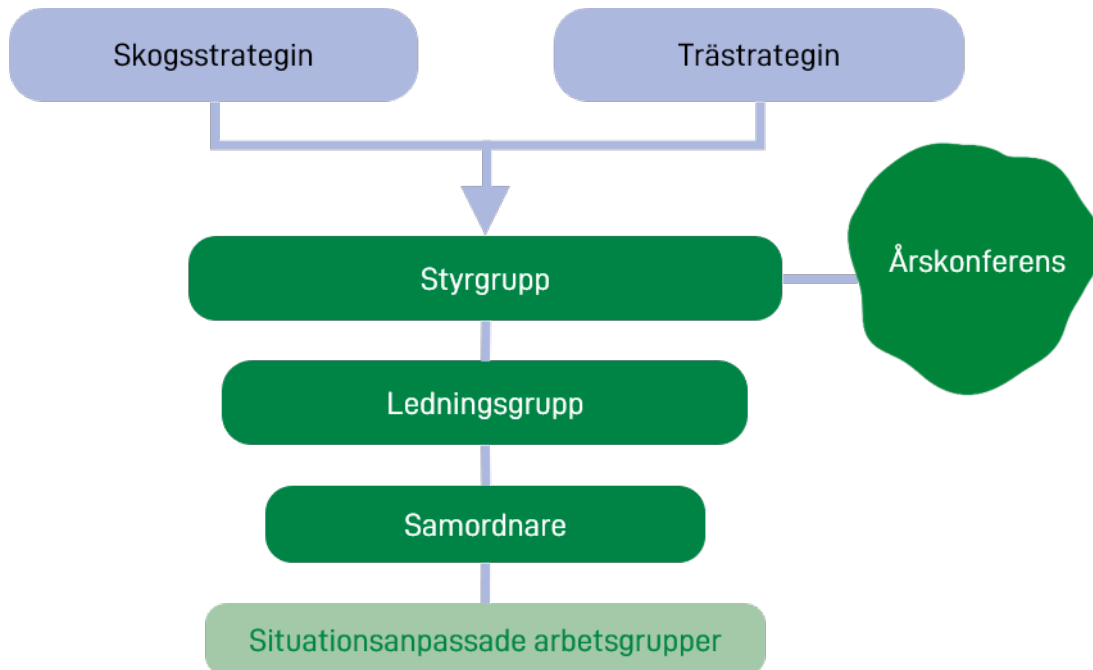
Nationella skogsprogrammet beslutades av regeringen i maj 2018 och gäller till 2030. Innehållet överensstämmer till stora delar med den småländska skogsstrategin med undantag för nationella programmets internationella dimension.

Nationella skogsprogrammets fem fokusområden:

- 🌲 Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta.
- 🌲 Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet.
- 🌲 Innovationer och förädlad råvara i världsklass.
- 🌲 Hållbart brukande och bevarande av skogen som profilfråga i svenskt internationellt samarbete.
- 🌲 Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen.

Finansieringen som vi haft under 2019 - 2021 från nationella programmet har kopplat våra insatser till de nationella fokusområdena. Från 2022 har Nationella programmets aktiviteter begränsats till ett uppdrag till Skogsstyrelsen att upprätthålla kontakter med de regionala strategierna och att ordna en nationell konferens årligen. Det är osäkert om Nationella skogsprogrammet kommer att ha några aktiviteter alls under kommande år. Därmed är det upp till de regionala skogsprogrammen att själva besluta om inriktning, ambitionsnivå och själva finansiera verksamheten.

3. Organisering, styrning och delaktighet

Figur 1: Organisationsskiss över skogs- och trästrategierna.

Skogs- och trästrategierna hade ursprungligen varsin strategigrupp. Därtill fanns en gemensam samordningsgrupp med tillhörande styrgrupp som styrde samordnarens arbete. Finansieringsfrågorna hade en egen grupp. Organisationen reviderades 2019. Strategigrupperna inaktiverades. En gemensam styrgrupp formades med ansvar för strategiska frågor. En ledningsgrupp med ansvar för operativa frågor bildades. Ledningsgruppen och samordnaren ansvarar för genomförandet av strategiarbetet och beredning av frågor för styrgruppen. En arbetsordning antogs som specificerar aktörernas roller och ansvar. Styrgruppen fick två ordföranden; en landshövding som ansvarar för koppling till staten och myndigheter och en Regional utvecklingsdirektör som är arbetsgivare för samordnaren och koppling till de politiskt styrda regionerna. Ledamöter har under åren ändrats men ursprungliga organisationer har haft kontinuerlig representation. Inga nya organisationer har tillkommit förutom Träcentrum som är med i ledningsgruppen. Organisationen efter 2019 har fungerat väl. Strategiarbetet är fokuserat på gemensamma insatser i hela Småland. Mycket ansvar för genomförandet vilar på samordnaren med stöd av ledningsgruppen, vilket varit avsikten. Andra regioner har valt att genomföra strategiarbetet genom att samordna enskilda aktörers insatser. Det har fungerat sämre med mindre gemensamma insatser och brist på finansiering.

Årskonferensen har status att bidra med strategiska inspel på strategiernas genomförande och prioriteringar. Första konferensen genomfördes 2020. Under revideringen av handlingsplanen för skogsstrategin 2021 genomfördes strategiworkshops i stället för årskonferens. Pandemin försvårade möten och en hybridkonferens genomfördes 2022. Mindre ämnesspecifika möten ersatte årskonferensen 2023 och 2024. Det har visat sig svårt att hitta ett tema för årskonferens som tillgodoser intressenternas skilda intresseområden. Formen bör förändras och skulle kunna genomföras som gruppdiskussioner runt olika ämnen eller ersätta konferensen med en större referensgrupp.

Samordnaren med stöd av ledningsgruppen har prioriterat förslag på insatser i en årlig verksamhetsplan. Styrgruppen har fattat beslut om prioriteringarna. Insatser och projekt har följts upp på styrgruppsmöten. Strategiernas intressenter har olika förutsättningar och syften med att aktivt delta i och styra strategiarbetet. Regionerna är numera ensamma finansiärer och Region Kronoberg har arbetsgivaransvar för samordnaren. Skog och trä ingår i regionernas strategiska arbete (RUS) och smart specialisering (S3). Skog och trä kommer in i många verksamhetsområden i regionernas arbete vid sidan om strategiernas mål, som folkhälsa, infrastruktur, bioekonomi. Myndigheterna Skogsstyrelsen och länsstyrelserna har ett djupt engagemang och har deltagit i många insatser. Strategierna har däremot svårt att arbeta med frågor som rör myndighetsansvaret, politiska beslut eller är beroende av statlig budget, som formellt skydd av skog. Lnu, JU och Träcentrum har likaså ett djupt engagemang och genomfört flera av projekten och initiativen. Strategierna har också varit argument för satsningar och projektansökningar för FoU inom skog och trä. LRF har varit projektägare för Skogens kraft och deltagit i utvecklingen av flera initiativ, främst i skogsstrategins mål 4, 5 och 6. GS-facket har ett tydligt intresse i kompetensutvecklingsfrågor, utbildning och stöd för krisen i trä(hus)industrin. Södra och Sveaskog verkar i en större geografi än Småland. De driver egen utveckling inom alla områden inom skog och trä, har egna samarbetsforum och driver eget kommunikationsarbete. De har i begränsad omfattning deltagit i strategiarbetet men aktivt deltagit i styrning i styrgrupp, ledningsgrupp och projektstyrgrupper. Träindustrin, naturvårds- och jägarorganisationer har inte deltagit i styr eller ledningsgrupp men deltagit i projektinitiativ, möten, workshops och årskonferenser. Civilsamhällets organisationer i övrigt, enskilda och kommuner har en svag koppling till strategiarbetet och har i begränsad omfattning deltagit i aktiviteter.

4. Genomförande

Strategiarbetet har genomförts i form av projekt, aktiviteter, workshops, utvecklingsprocesser och dialoger. Uppdraget är att skapa insatser i samarbete mellan intressenter och andra aktörer som bidrar till att uppfylla strategiernas mål. Samordnaren med stöd av ledningsgruppen ansvarar för genomförandet. På grund av bredden och omfattningen av handlingsplanerna har vi försökt hitta insatser som förenar flera mål, flera intressenter och som bidrar till nytta för hela Småland. Samordnaren har verkat för att skapa projekt och samarbetsaktiviteter men har i minsta möjliga mån lett arbetet eller projekten eftersom det låser upp kapaciteten för utvecklingsarbetet. Utöver insatser i enlighet med strategierna har samordnaren fungerat som expertresurs inom skogliga och skogspolitiska frågor, främst för regionerna, men även andra intressenter har haft behov av analys och rådgivning.

4.1 Projekt

Det är svårt att dra en tydlig gräns för vilka projekt som är en produkt av strategisamarbetet och projekt där strategierna endast är delaktiga. Följande projekt kan anses i stor omfattning ligga inom ramen för strategierna och där samordningen och samarbetet mellan intressenterna haft betydelse för projektens tillkomst och genomförande.

1. Öka attraktiviteten kring den småländska skogen och stärka kompetensförsörjningen inom skogsbruk och skogsindustri	2. Öka förädlingsgraden och innovationsgraden
1.1 Utveckla samarbete inom innovation, forskning och utveckling inom skog och skogsindustrin	2.1 Stärk Smålands roll inom utvecklingen av cirkulär bioekonomi
1.2 Etablera en regional mötesplats för skogsfrågor	2.2 Öka användningen av småländskt trä
1.3 Stärk dialog om kompetensförsörjning	2.3 Öka användningen av ny digital teknik och automation i skogs- och träsektorerna
1.4 Insats för ökad jämställdhet	
1.5 Kommunikation av insatser inom skogsstrategin	
1.6 Samordna initiativ för att öka skolungdomars intresse för skog	
3. Öka produktionen och variationen för att nyttja en större del av den småländska skogens potential	4. Stärk det lönsamma företagandet på skogsgården
3.1 Regional samling för ökad hållbar skogsproduktion	4.1 Kompetenssatsning för att stärka skogsägare som företagare
3.2 Utveckla Asa försöks- och tillväxtpark	4.2 Involvera det företagsstödande systemet för affärsutveckling och innovation i skog och trä
3.3 Skapa en klimatplattform för informationsinsatser och rådgivning om anpassning till ett förändrat klimat	4.3 Skapa förutsättningar för en långsiktig organisering och utveckling av skogligt mångbruk
3.4 Arbeta för ökad avsättning och förädling av lövvirke och stimulera intresset för lövskogs- och ädelskogsskötsel	4.4 Idésmedja för skogsgårdens utvecklingspotential
3.5 Samverkan för en fungerande infrastruktur	
5. Bevara och stärk våra naturvärden, vårt gemensamma kulturarv och friluftsliv	6. Uppnå balans mellan skog och vilt
5.1 Samordna arenor för regional dialog om natur- och kulturvård	6.1 Jobba med Mera tall-metoden i Småland och Ölands alla älgförvaltningsgrupper
5.2 Skapa inspiration och modeller för ökande natur, kultur och friluftsvärden	6.2 Öka samarbetet mellan länsstyrelserna när det gäller information och kunskapsutveckling i viltförvaltning
5.3 Insats för att stärka förutsättningar för friluftsliv och turism	6.3 Öka kunskaper och kompetens om balans mellan skog och vilt
5.4 Minskande skador på skogliga kulturmiljövärden	6.4 Arbeta för ökad jämställdhet i viltförvaltningens rådgivande och beslutande organ
5.5 Utveckla samverkan kring skydd och skötsel av värdefulla vattnet i skogen	
5.6 Tätortsnära skogsbruk, skyddande områden och hänsyn till sociala värden	
5.7 Bevarande och utveckling av skogliga värdekärnor	

Figur 2: Beskriver hur projektinsatser kopplar till skogsstrategins mål. Mörkgrön med vit text betyder att det finns projektinsatser. Medan ljusgrönt med grå text saknar projektinsatser.

1. Kompetensutveckling – stärk kompetensutvecklingen i den småländska träindustrin	2. Affärsutveckling – Stärk träföretagens förmåga till affärsutveckling
1.1 Säkerställa tillgången till relevanta attraktiva utbildningar från grundläggande till akademisk nivå	2.1 Stöd företagets möjligheter att utveckla cirkulära affärsmodeller
1.2 Medverka till att insatser för kompetensutveckling av yrkesverksamma är flexibla och anpassade till företagets och individens förutsättningar	2.2 Utveckla företagets förmåga till strategisk utveckling av försörjningskedjor
1.3 Utveckla möjligheter för individer att ställa om sin kompetens mot företag inom trä, möbler och inredning	2.3 Förbättra förmågan att använda digitala verktyg för utveckling av försäljnings- och distributionskanaler
1.4 Utveckla företagets förmåga att hantera kompetensutveckling strategiskt	2.4 Arbeta för ökat exportvärde av träbaserade produkter på såväl etablerade marknader som tillväxtmarknader
	2.5 Stärka förutsättningarna för att starta nya företag i träindustrin
3. Produkt- och materialutveckling – Öka användningen och återanvändningen av trä samt utveckla nya produkter och lösningar	4. Produktionsutveckling – Stärk utvecklingen av effektiv och hållbar produktion
3.1 Utveckla bostadsbyggande i materialet trä	4.1 Öka användningen av digitala verktyg och automation i träindustrin
3.2 Produktutveckling av träkomponenter som ersättning för mer miljöbelastande material	4.2 Energieffektiviseringar i produktionssystemet
3.3 Öka användningen av digitala verktyg i produktion, försäljning och distribution	4.3 Stötta och utveckla underleverantörer inom träindustrin
	4.4 Utveckla framtidssäkrade distributionskanaler
5. Attitydutveckling – Öka attraktiviteten till arbete och utbildning i träindustrin	
5.1 Öka insatser och resurser för att sprida kunskap och öka intresse för trä, möbler och inredning	
5.2 Öka kunskapsnivån om att bygga i trä hos samhällets beslutsfattare	
5.3 Insats för ökad jämställdhet	
5.4 Sprida kännedom om fördelar med trä och hållbart skogsbruk	

Figur 3: Beskriver hur projektinsatser kopplar till trästrategins mål. Mörkgrön med vit text betyder att det finns projektinsatser. Medan ljusgrönt med grå text saknar projektinsatser.

4.2 Strategiska och operativa insatser

- ▲ Strategisamarbetet har också omfattat insatser som stöd till olika verksamheter, bevakning av frågor inom skog och trä samt dialoger och kunskapsspridning i olika sammanhang. Här följer exempel på sådana insatser:
- ▲ Smart specialisering – skog och trä är ett av fem prioriterade områden i Småland och öarna. Samordnaren har expertroll inom skog som stöd för Träcentrums ansvar för hela området.
- ▲ Skogsindustri – analys och rådgivning inom områden som är beroende av förändringar i skogsindustrin, t.ex. BRK, arbetsmarknad, investeringsfrämjande insatser, regionalt stöd för trä(hus)industrin.
- ▲ Bioenergi – stöd i energi och omställningsfrågor.
- ▲ Bioekonomi – analys och rådgivning om skogsindustriella flöden och nyttjande av biomaterial för att ersätta fossilt material.
- ▲ EU:s och nationell skogspolitik – inom ramen för SBHSS (Småland, Blekinge, Halland South Sweden) och ERIAFF Forested regions – analys och förslag på respons på skogspolitiska initiativ, policydokument, hantering av remisser som rör området.
- ▲ Möten – organiserande av och deltagande på olika typer av möten, workshops och seminarier kopplade till skog och trä.
- ▲ Andra regionala skogsstrategier – koordinering och samarbete med andra regionala skogsstrategier. Götalandsgrupp och nationell grupp av aktiva skogsprogram.

4.3 Ej genomförda insatser med utgångspunkt i strategiernas prioriterade områden

Strategiarbetet har omfattat alla mål och nästan alla insatser i handlingsplanerna (se figur 2 och figur 3). Men det finns stor skillnad på hur mycket arbete som lagts på de olika insatserna och några insatser i handlingsplanerna har mycket få eller små åtgärder. Det finns flera generella orsaker till att vissa insatser inte blivit åtgärdade i samma utsträckning som andra; vi har inte hunnit med att skapa aktiviteter i alla insatser, nedprioritering av insatser, avslag på projektansökningar, vissa insatser fordrar stora ekonomiska och personella resurser, att insatser hanteras av enskilda intressenter eller utomstående aktörer, att det finns risk för politiska komplikationer. Exempel är kommunikationsinsatser (1.5, 2.2, 6.3 i skogsstrategin och 5.1, 5.4 i trästrategin). Skogsstrategierna är ingen egen avsändare av budskap vilket ger en otydlighet. Kommunikation fordrar stora ekonomiska och personella resurser under lång tid för att skapa en bred effekt. Opinionsbildning har också varit svårt eftersom några intressenter driver egna aktiviteter och statliga myndigheter är bundna av regeringsdirektiv. Strategiintressenterna har därför nedprioriterat kommunikationsinsatser

5. Finansiering

I början fanns en överenskommelse mellan regioner och länsstyrelser att gemensamt finansiera samordningen av strategiarbetet, 80/20. Projekt och större initiativ ska inte finansieras med dessa medel. Genom det nationella skogsprogrammets finansiering av det regionala arbetet 2019 - 2021 har regioner och länsstyrelser minskat medfinansieringen. Under 2022 använde vi kvarvarande medel med tillskott från regionerna. Från 2023 har regionerna tagit över ansvaret för finansieringen av samordningen genom årsvisa beslut.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2018-24
Nationella skogsprogrammet	2 434	1 230	1 428	1 000	631			
Regionerna		596	335	280	677	1 458	1 488	
Länsstyrelserna		234	12	67				
Summa	2 434 tkr	2 060 tkr	1 428 tkr	1 000 tkr	1 308 tkr	1 458 tkr	1 488 tkr	11 787 tkr

Figur 4: Beskriver hur finansieringen av strategiarbetet har sett ut mellan åren 2018-2024.

6. Resultat och effekt

Skogs- och trästrategiernas organisation har under hela perioden fr.o.m. 2018 och fram till idag fungerat som en samverkande funktion - en aktör som tagit initiativ, skapat nätverk, drivit viktiga frågor gentemot regional, nationell och internationell nivå och som har tagit många projektinitiativ varav flera genomförts framgångsrikt. Genomförandet har skett samordnat mellan de båda strategierna eftersom många frågor och behov är gemensamma. De uppföljningar som gjorts årligen redovisar verksamheten i stort, genomförda insatser och insatser i handlingsplanerna som av skilda skäl inte genomförts. Projekten har egen redovisning av resultat och effektdiskussion. I det följande ges en kort redovisning av strategiarbetets resultat och effekter inom områden som inte huvudsakligen bedrivits som projekt.

Samordnaren har en **expertfunktion** inom skogliga och skogspolitiska frågor för regionerna men, i viss mån, även för andra intressenter. Genom sin koppling till de tre regionerna har samordnaren nära samverkan med flera intressenter inom flera andra områden som är av betydelse för utvecklingen av näringar inom skogs- och träområdena. Genom **samverkan med SBHSS** (Smålands, Blekinges och Hallands gemensamma kontor i Bryssel) och **deltagande i ERIAFF** (European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry) har även viss påverkan kunnat ske avseende olika EU-initiativ inom skogsområdet. Insatserna har medverkat till att SBHSS snabbt kunnat agera på skogspolitiska förslag och påverkat slutresultaten. Likaså har medverkan i det europeiska nätverket bidragit till nätverket fått en stärkt betydelse som referens för EU kommissionens arbete med skogsfrågor. I detta nätverk har vi stärkt Sydsveriges intressen i europeiskt sammanhang.

Genom den samordnande funktionen har flera aktiviteter drivits, bl.a. initiativ till flera **möten** och medverkan i andra möten med olika intressenter inom skogs- och träområdet. **Revideringen av de båda strategierna 2021** innebar ett omfattande kontaktarbete gentemot ett stort antal intressenter och resulterade i att skogs- och träfrågor diskuterades brett i hela Småland. Revideringen har inte haft så stor effekt på de skogliga insatserna men har varit av betydelse för strategiska insatser genom trästrategin.

I det utvecklingsarbete som skett på **Huseby Bruk**, för att utveckla upplevelseutställningar om skog och vatten, har samordnaren aktivt medverkat tillsammans med övriga samverkansparter, bl.a. Länsstyrelsen, VIDA, Linnéuniversitetet och Skogsstyrelsen. Huseby har utvecklat pedagogiska demonstrationer på bruket och i skogen. Invigning sker hösten 2025.

Kompetensförsörjning har en stark prioritering i båda strategierna och har bearbetats av samordningsfunktionen på flera olika sätt, bl.a. genom medverkan och initiativ i många projektmöten som resulterat i genomförda projekt eller andra satsningar. Ett stort antal initiativ som genomförts i projektform har tagits inom kompetensförsörjningsområdet. Några exempel är InsTrä, Träkompetens och KVIST men det finns även några exempel på initiativ och projekt som inte beviljats medel. Det finns flera aktörer som bedriver utbildningar inom området – exempelvis TräCentrum, Linnéuniversitetet och skogsgymnasierna – som stärker möjligheterna till en bättre kompetensförsörjning. Även Smart Housing Småland är en aktör som, utifrån sitt mål att öka byggandet i trä, har medverkat i utbildningar, bl.a. Trähuskolan som genomförts i två omgångar. I flera sammanhang har det dock varit svårt att få till stånd gemensamma insatser för att öka intresset för utbildningar eller starta nya gemensamma utbildningar inom området och därigenom långsiktigt stärka kompetensförsörjningen för företag och andra aktörer inom skogs- och tränäringarna. Insatserna har bidragit till att ett stort antal personer genomgått grundläggande och fortbildande utbildningar inom trä och bygg. KVIST har medfört att träbranschen ökat rekrytering av personer med annan utbildningsbakgrund.

Under 2023 och 2024 har samordningsfunktionen initierat ett arbete för att utveckla **vandringsleder i Småland**. Här har insatser gjorts både vad gäller organisering av leder i Småland och konkreta åtgärder på vissa vandringsleder. Det är ett pågående arbete med det övergripande syftet att få en stärkt kvalitet på lederna, en ökad besöksström och större intäktsmöjligheter för näringsidkare i anslutning till lederna. Insatserna har lett till ett ökat samarbete mellan alla aktörer som är inblandade i ledverksamhet i Småland samt strukturerat ansvar, roller och kvalitetsstandard.

Inom skogsstrategin har stärkta **naturvärden, kulturarvet och friluftslivet** varit viktiga aspekter av utvecklingen där strategin lyfter fram dessa frågor. Inom detta område har ett antal projekt genomförts, bl.a. för utveckling av kallbarrskogar och ökad biologisk mångfald i vanlig skog (Nyskapande naturvård). Skogens vatten är ett område som lyfts fram i strategin och där det genomförts ett antal projekt av olika aktörer som behandlar vattnet. Strategierna har i detta fall inte kunnat bidra med ett mervärde. Även i frågor om natur- och kulturvård, tätortsnära skogsbruk, skyddade områden, viltförvaltning och skogliga värdekärnor är bedömningen att strategierna för närvarande inte har en tydlig roll i ytterligare utvecklingsarbete. Insatserna har medverkat till ett ökat intresse för att utveckla natur, kultur och friluftsvärden i vanlig skog. Juridiska och politiska oklarheter gällande äganderätt och ersättning gör att skogsägare är försiktiga med att utveckla mer naturvärden.

Frågor om **jämställdhet** inom skogs- och träsektorerna utgör en prioritering i båda strategierna och har hanterats på olika sätt under hela perioden. Bl.a. har en särskild arbetsgrupp bildats för att planera arbetet. Arbetet har delvis skett gemensamt av skogsprogrammen i Götaland med bl.a. en intervjustudie. Några konkreta insatser inom jämställdhetsområdet har dock inte genomförts. Frågan har en horisontell karaktär och ingår därmed som en del i allt utvecklingsarbete men är komplex och bör kunna bearbetas bättre i en större geografi än Småland, exempelvis genom gemensamma satsningar eller projekt som kan få större genomslag.

6.1 Strategiernas påverkan/integrering i intressenternas verksamhet

Strategisamarbetet har erbjudit en neutral arena för dialoger, kontakter, informationsutbyte och gemensamma aktiviteter. Olika intressenter och externa aktörer har i olika grad påverkats av/dragit nytta av strategiarbetet. I jämförelse med andra regionala skogsprogram i Sverige, har Smålands regioners engagemang haft stor betydelse för genomförandet av strategiarbetet men också påverkat många delar av det interna arbetet på Smålands regioner. Skog och trä finns med i regionernas RUS:ar och i Smart specialisering. Vid ett styrgruppsmöte i maj 2024 sammanfattades strategiarbetets generella nyttor enligt nedanstående lista.

- ▲ Strategierna är en neutral arena för dialog.
- ▲ Strategierna är en förankring av samarbete mellan aktörer som berörs av skog och trä.
- ▲ Strategierna har betydelse som argument för utvecklingsinsatser inom organisationer och i externa samarbeten.
- ▲ Strategierna är ett nätverk av kontakter för t.ex. projektutveckling.
- ▲ Strategierna bidrar till att stärka gemensam syn på skogen och skogsbruk och prioriteringar av utvecklingsbehov.
- ▲ Strategierna stärker samarbete och samsyn över länsgränserna.
- ▲ Strategierna täcker hela kedjan från skog till träprodukter vilket möjliggör bredare eller kopplade insatser.
- ▲ Strategisamarbetet underlättar att skapa bra projekt med olika huvudmän och bred kompetens.
- ▲ Strategisamarbetet innebär en beredskap och frihet att hantera nya frågor.

7. Sammanfattande slutdiskussion

Smålands skogs- och trästrategier är unika genom att innefatta både skog och trä i TRE län. Våra strategier var färdiga innan det nationella skogsprogrammet beslutades 2018. Inriktningen på att skapa operativa aktiviteter i samarbete mellan intressenterna och externa aktörer har gett upphov till ett stort antal projekt och insatser. Många hade kanske genomförts utan strategierna men många har också varit beroende av gemensamt stöd och engagemang från intressenterna. Skogs- och träfrågor har fått ett ökat fokus men strategiarbetet har inte nått ut i samhället i bred bemärkelse - många känner inte till att strategierna existerar. Under åren 2018 – 2024 har en häftig debatt om skogen, skogsbruk och klimat rasat, samtidigt som vi haft stora problem med granbarkborren och torkskador. Den förra EU kommissionen producerade ett stort antal strategier, taxonomier, policys och direktiv som påverkar skogen, skogsbruk och skogsprodukter. Dessa är nu på väg in i svensk lagstiftning. Kriget i Ukraina stängde virkesimporten från öst och bidrog till en inflationsvåg, vilket i sin tur orsakade en krasch i byggsektorn. Samtidigt har våra skogar fått ett ökat värde genom att de är en nyckelresurs för omställningen till ett fossilfritt samhälle. Digitaliseringens utveckling ger oss möjligheter att bruka skogen på olika sätt med olika mål för att utveckla skogens alla värden och uppfylla strategiernas vision – "Smålands skogar får värden att växa". Förändringarna, utmaningarna och möjligheterna är i de flesta fall gemensamma angelägenheter för strategiernas intressenter och många andra aktörer. Vi har kommit långt och det finns många goda anledningar till att fortsätta samarbeta inom skog och trä. Vi har en stor styrka genom att kunna koppla insatser i skogen med träindustrin, bioekonomin och cirkulära flöden. Vi fokuserar inte bara på traditionella skogsfrågor utan kopplar skogens alla värden till samhällsutvecklingen.

Offentliga aktörer, företag och organisationer samverkar och vi utnyttjar våra styrkor i gemensamma insatser och projekt. Efter sju år är det på tiden att vi funderar igenom strategierna, samarbetsformer, inriktning, omfattning och styrning så att vi klarar hantera utmaningarna och möjligheterna.

8. Bilagor

Bilaga 1 - Projekttabell

Projekt	Tid	Finansiering (tkr)	Projektägare	Strategimål skog	Strategimål trä
Skapa ett sydsvenskt skogligt och skogsindustriellt kompetenscentrum	2018	174	Lnu	1.1	
Insats för ökad jämställdhet	2018	200	Lst Kronoberg	1.4	
Digitalisering	2018	100	Lnu	2.4	
Skapa en klimatplattform	2018	50	Lnu	3.3	
Avsättning för löv	2018	175	Lst Jönköping	3.4	
Nätverk för mångbrukare	2018	150	Lst Jönköping	4.3	
Stimulera ägarskiften	2018	240	LRF	4.4	
Info om allemansrätten	2018	80	Lst Kronoberg	5.3	
Socialt viktiga områden	2018	75	Lst Jönköping	5.3	
Dikade torvmarker	2018	125	Lst Jönköping	5.5	
Stödja KOMET	2018	130	LRF	5.7	
Mera tall	2018	150	Lst Kronoberg	6.1	
Inventera tallföryngringar	2018	250	SLU	6.1	
Jämställdhet i viltförvaltningen	2018	240	LRF	6.5	
BOOST	2019–2021	18 000	Träcentrum		3.1
Trähuskolan I	2020–2021	150	Reg. Kronoberg	2.2	3.1, 5.1, 5.2
Skogens kraft	2020–2022	9 208	LRF	4.1, 4.2, 4.3	
KVIST	2020–2022	12 190	Lnu	1.3, 1.4, 1.6	
InsTrä	2020–2023	3 600	Träcentrum		1.2, 1.3
Hållbart och effektivt skogsbränsleuttag	2021	800	Lnu	1.1, 2.1, 2.2	
BizWood	2021–2023	3 900	Region Kalmar	1.1, 3.3	2.4, 3.2
Kaskadanvändning av skogsbränslen och biprodukter	2022–2023	1 820	Lnu	1.1, 2.1, 2.2	2.1, 3.2
Nyskapande naturvård	2022–2023	600	Reg. Kronoberg	5.1, 5.2	
Organisering av vandringsleder	2022–2024	2 138	Reg. Kronoberg	1.2, 5.1, 5.3, 5.6	
Fjärrfoder	2022–2025	2 400	SLU	1.1, 6.3	
R3 wood	2022–2026	12 000	JTH		2.1, 2.2, 2.5, 4.3, 4.4
Trähuskolan II	2023	150	Smart Housing	2.2	3.1, 5.1, 5.2
Utveckling av vandringsleder	2023–2024	2 951	Reg. Kronoberg	5.3	
Leverantörskedjor lövträ	2024	804	Träcentrum	4.1, 4.2, 4.3	1.4, 5.3
Skogens kraft 2.0	2024–2027	8 890	Reg. VGR	1.4, 4.1, 4.2, 4.3	
Totalt 30 projekt		81 740			

Tabell 1: Beskriver genomförda eller pågående projekt med koppling till skogs- och/eller trästrategin

SMÅLANDS SKOGS- OCH TRÄSTRATEGIER

FACKET FÖR SKOGS-, TRÄ-
OCH GRAFISK BRANSCH

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

JÖNKÖPING UNIVERSITY

Länsstyrelsen
Kalmar län

Region Kalmar län

SVEASKOG

SKOGSSTYRELSEN

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

REGION
KRONOBERG

Region
Jönköpings län

Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

SÖDRA